

Zdravljenje čebel v jesensko-zimskem času

Mateja Ratiznojnik, dr. vet. med., UL VF, Nacionalni veterinarski inštitut, enota Murska Sobota,
(mateja.ratiznojnik@vf.uni-lj.si)

Prihodnja čebelarška sezona temelji na učinkovitem in varnem zimskem zatiranju varoj v obdobju, ko so družine brez zalege. Obvezna izvedba preventivnega ukrepa za vse čebelje družine je predpisana v Pravilniku o ukrepih za ugotavljanje, zatiranje in preprečevanje varoze čebel (UL RS, št. 21/20).

Načeloma velja pravilo, da mlade, letošnje matice zalegajo jajčeca dlje kakor starejše matice. Na dolžino zaleganja poleg starosti matice vplivata tudi zunanja temperatura in uporaba zdravil pri poznopoletnem zatiranju varoj. Dlje kot je vreme ugodno in čebele nosijo cvetni prah, dlje matice zalegajo. Podobno lahko uporaba hlapnih zdravil (z aktivno učinkovino mravljinčna kislina) v septembru pripomore k hitrejšemu prenehanju zaleganja. Čebeljih družin do zimskega zdravljenja običajno ne pazimo, da matica prej preneha z zaleganjem, saj želimo doseči zgodnejšo in absolutno prekinitev zaleganja za čim uspešnejši učinek zdravljenja.

Zaradi razlik v temperaturi med slovenskimi regijami priporočamo, da čebelarji lokalno spremljajo prisotnost zalege. Ko je v panjih ni več, so vse varoje na čebelah in so tako najdovzетnejše na delovanje zdravil. Takoj ko se poleže vsa zalega, čebele zdravimo še zadnjič v tem koledarskem letu. To je običajno novembra ali decembra. Če v posamezni družini še najdemo pokrito zalego, jo dva do tri dni pred uporabo zdravila odpremo z vilicami za odkrivanje voščenih pokrovcov. Tik pred dajanjem zdravila čebeljih družin ne smemo vznemirjati, to je namreč poleg nepravilnega odmerjanja zdravil lahko razlog za večji upad čebel po zdravljenju.

V Strokovnem navodilu za izvajanje ukrepov preprečevanja varoze čebeljih družin v letu 2024 (<https://www.vf.uni-lj.si/zdravljenje-cebel>) za zimsko zdravljenje priporočamo uporabo zdravil na osnovi aktivne učinkovine oksalna kislina (ApiBioxal ali Oxuvar) po navodilu proizvajalca zdravila oziroma veterinarja. Uporabi se lahko tudi VarroMed. Pri metodi kapljanja je ključno, da so čebele v zimski gruči, kajti le tako lahko odmerimo ustrezno količino zdravila. Zdravimo enkratno. V času zdravljenja je obvezna uporaba ustrezne zaščitne opreme. Uporabo zdravila zabeležimo v dnevnik veterinarskih posegov. Odpadle varoje spremljamo z vstavljenimi testnimi vložki na podnicah do tri tedne po zdravljenju. Če v treh tednih po zimskem zdravljenju odpade manj kot 100 varoj, je pričakovati manj težav z varojami v letu, ki sledi. Če odpade v treh tednih več kot 100 varoj, se posvetujemo z veterinarjem. 🍯

Viri:

Spletna stran VF NVI. Strokovno navodilo za izvajanje ukrepov za preprečevanje varoze pri čebeljih družinah za leto 2024. <https://www.vf.uni-lj.si/zdravljenje-cebel>

Jurić, Alenka. Ne pozabimo na zimsko zatiranje varoj. Slovenski čebelar, oktober 2020, let. CXXII, št. 11, str. 299–300. 2020.

Registrirana zdravila v Sloveniji za zimsko zatiranje varoj pri čebelah v letu 2024
(navodilo pripravljeno na podlagi trenutno veljavnih navodil proizvajalca zdravila):

Ime zdravila	Metoda zdravljenja	Priprava zdravilne raztopine	Odmerek na čebeljo družino	Odmerek na polno zasedeno ulico
OXUVAR 5,7-% (oksalna kislina, dihidrat; raztopina)	Kapljanje po čebelah z vrha ulice. Zdraviti enkrat v obdobju brez zalege pri zunanji T < 5 °C.	275 g Oxuvarja + 275 g kristalnega sladkorja, raztopiti, segreti na 30 °C do 35 °C in pokapljati po čebelah z vrha plodišča s pomočjo brizge. Rok uporabe pripravljene raztopine: zdraviti takoj.	Odmerek zdravilne raztopine na čebeljo družino: največ 50 ml.	3 do 4 ml (majhni sati, npr. Zander) ali 5 do 6 ml (veliki sati, npr. Dadant) na polno zasedeno ulico. AŽ-panj: 4,5 ml (0,25 ml/dm ² strani sata).

Ime zdravila	Metoda zdravljenja	Priprava zdravilne raztopine	Odmerek na čebeljo družino	Odmerek na polno zasedeno ulico
API-BIOXAL (oksalna kislina, dihidrat; raztopina)	Kapljanje po čebelah z vrha ulice. Zdraviti enkrat v obdobju brez zalege.	Nerazredčeno zdravilo segreti na 30 °C do 35 °C in pokapljati po čebelah z vrha plodišča neposredno iz plastenke ali s pomočjo brizge. Rok uporabe po prvem odprtju raztopine: do 12 mesecev.	Odmerek zdravilne raztopine na čebeljo družino: največ 50 ml.	5 ml na polno zasedeno ulico.
API-BIOXAL (oksalna kislina, dihidrat; topni prašek)	Kapljanje po čebelah z vrha ulice. Zdraviti enkrat v obdobju brez zalege.	35 g API-Bioxala + 500 ml mlačnega sladkornega sirupa (razmerje kristalni sladkor : mehka pitna voda = 1 : 1). Priprava 500 ml sladkornega sirupa: 308 g sladkorja + 308 g vode.	Odmerek zdravilne raztopine na čebeljo družino: največ 50 ml.	5 ml na polno zasedeno ulico.
	Izhlapenjanje (sublimacija) Zdraviti enkrat v obdobju brez zalege.	Sublimator Varrox. Aplikacija skozi žrelo panja. Upoštevati navodilo za uporabo sublimatorja!	Odmerek je 1–2,3 g praška na čebeljo družino.	
VARROMED (mravljinčna kislina in oksalna kislina; raztopina)	Kapljanje po čebelah z vrha ulice. Zdraviti enkrat v obdobju brez zalege	Nerazredčeno zdravilo segreti na temperaturo med 25 in 35 °C in pokapljati po čebelah z vrha plodišča neposredno iz plastenke ali s pomočjo brizge. Rok uporabe po prvem odprtju raztopine: do 30 dni.	Čebelja družina s 5000 do 7000 čebel (šibkejša družina pozimi): 15 ml mlačnega zdravila. Čebelja družina s 7000 do 12.000 čebel (močnejša družina pozimi): 15 do 30 ml mlačnega zdravila.	

Čebelar je produktno odgovoren za izdelke, ki jih prodaja

Ana Janžekovič, svetovalka za zagotavljanje varne hrane (ana.janzekovic@czs.si)

V Sloveniji registrirani čebelarji lahko prodajajo samo čebelje pridelke, ki so jih sami pridelali. Prodaja medu brez sledljivosti je zakonsko prepovedana. Prav tako je prodaja čebeljih pridelkov, kupljenih od drugega čebelarja ali prodajalca, tvegano dejanje, saj končni prodajalec prevzeme vso odgovornost za izdelke, ki jih trži. Pri nakupu izdelkov od drugega čebelarja je njihov izvor neznan, kar pomeni, da se lahko v teh izdelkih najdejo presežne vrednosti ostankov veterinarskih zdravil, nepristnost medu ali druga neskladja s Pravilnikom o medu. Tovrstna neskladja so zavajajoča in lahko povzročajo tveganja za zdravje potrošnika. Kadar

se v postopku inšpekcijskega nadzora ugotovijo tovrstna neskladja, je čebelar, ki te izdelke ponuja, odgovoren zanje. Prelaganje odgovornosti na ponudnika, od katerega so bili izdelki kupljeni, je v tem primeru nična. V primeru, da se odločite za nakup tujih izdelkov, ki jih želite polniti v svojo embalažo, morate biti registrirani kot polnilec. Polnilci lahko na deklaraciji podatke nosilca živilske dejavnosti označijo le pod terminom »polnil«, nikakor pa ne s »pridelal in polnil«. V vsakem primeru je ključno, da skrbimo za sledljivost na vseh korakih od pridelave oz. odkupa medu do prodaje. ●